

*“Ik ben gekomen opdat allen leven mogen hebben en wel in volheid.”
(Joh.10,106)*

“Gezonden om te dienen.” : sprokkels rond diaconie

1) Dienstbare liefde = naastenliefde = diaconie = kwetsbare mensen nabij-zijn !

Diaconie is het kerkelijke woord voor dienstbaarheid, voor naastenliefde.

Die liefde komt in de eerste plaats van God. Dat is het eerste en voornaamste kenmerk van de naastenliefde.

“... als ik de liefde niet heb, ben ik niets ...” (1 Kor. 13, 2b) Gods liefde is een geschenk voor ons mensen; voor ons allen, broers en zussen van elkaar, kinderen van die éne Vader.

Zijn liefde voor mensen staat centraal en is fundamenteel een kwestie van geloof.

Als wij liefhebben of liefde krijgen gaat het telkens om de ontmoeting met die Liefdevolle God.

Daarom staat in de eerste brief van Johannes:

“Zo hebben wij de liefde leren kennen die God voor ons heeft en wij geloven in haar. God is liefde.

Wie in de liefde woont, woont in God en God is met hem.” (1 Joh 4, 16).

Waar God in het spel is, komt de gave altijd het eerst : vóór de opgave. Maar de opgave is er wel degelijk. Als wij allen in de Kerk op dezelfde wijze van Gods liefde voor ons weten, dan moeten wij daar allen ook op dezelfde wijze iets mee doen. Wij moeten allemaal getuigen, in woord en daad, van de liefde van God, zoals Jezus het ons heeft onderricht en voorgeleefd :

“Ik geef jullie een nieuw gebod : dat je elkaar liefhebt. Met de liefde die Ik jullie heb toegedragen, moeten jullie ook elkaar liefhebben. Daaraan zal iedereen kunnen zien dat jullie leerlingen van Mij zijn : als jullie onder elkaar de liefde bewaren.” (Joh.13, 34-35)

Omdat God bij ons komt in de liefde geven wij haar door.

Maar Gods liefde is pas een geschenk voor alle mensen, wanneer zij te zien is in onze daden.

Omdat God Zijn volk - ons dus - onvoorwaardelijk liefheeft, kunnen mensen niet anders dan elkaar liefhebben.

Waar christenen opkomen voor *“een wereld waarin alle mensen leven zullen hebben en wel in volheid”* worden sporen naar de Levende, de Levengevende God zichtbaar.

Jezus als zoon van God en Christus, is de spiegel die wij voor Gods' dienst aan mensen hebben.

Geloven zonder dienstbaarheid is onmogelijk, maar evenmin naastenliefde zonder geloof.

Alleen in dat geloof klinken deze woorden van Jezus echt: *“Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij gedaan hebt aan één van deze geringste broeders van Mij, hebt ge aan Mij gedaan.”* (Mt 25, 40).

Wij zijn geroepen en gezonden om er voor elkaar en voor anderen te zijn zoals God er voor ons is : *“Die Liefde die Dienstbaarheid is !”*

Als Gods liefde concreet wordt gedaan, pas dan krijgen alle andere uitingen van het geloof zoals verkondigen, gebed en vieren betekenis.

Bovendien kiest Jezus de weg van de bedreigde en zwakke mensen.

Diaconie als dienst aan de wereld zal daarom eerst stilstaan bij alle mensen die het meest in hun welzijn worden bedreigd.

Dit betekent ook een ommezwaai in ons gedachtengoed.

Inzet voor liturgie en voor catechese en preken krijgt waardering. Traditionele diaconie krijgt het evenzeer - en daar zijn we blij mee - maar wie zich inzet voor echt arme mensen, voor

asielzoekers, voor gevangenen, voor echt opvallend zorgbehoevenden, voor affectief ontwrichte jongeren, die moet ook rekening houden met onbegrip, met stevige kritiek... *"De Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden maar om te dienen en Zijn leven te geven als losprijs voor velen."* Dit woord van Marcus (Mc. 10,45) wordt werkelijkheid voor ieder die mensen steunt waarvoor de goegemeente vaak de neus ophaalt. Toch moeten wij ons daar niet aan storen. We mogen er op rekenen dat als wij, in Jezus voetsporen, werken aan gerechtigheid, men dit vroeg of laat zal opmerken en navolgen.

volgende week : 2) Als de Kerk niet dient, dient zij tot/voor niets ! (Bisschop Gaillot)

2) "Als de Kerk niet dient, dient zij tot/voor niets !" (Bisschop Gaillot)

Diaconie betekent letterlijk 'dienen'. 'Diakonia', het oorspronkelijke Griekse woord, betekent dienst; 'diaconos' betekent dienaar.

Naast het leren (verkondiging en catechese), het vieren en de gemeenschapsopbouw is de diaconie een wezenlijke opdracht van de Kerk => een Kerk die er niet is voor zichzelf, maar die geroepen is om een teken van heil te zijn voor de wereld.

Diaconie, de dienst van de liefde, heeft sterke geloofswortels.

Maar hoe dienen wij haar vandaag de dag te verstaan?

Ik omschrijf haar als volgt : het is de dienst vanuit de geloofsgemeenschap aan de samenleving.

Deze dienst is bijzonder gericht op mensen in nood, voornamelijk op mensen die op een structurele manier ont-recht worden. Deze laatste groep verkeert immers in een situatie, waarin zij nauwelijks mogelijkheden heeft of kan verwerven om zelf gerechtigheid te laten gelden. In de diaconie probeert de geloofsgemeenschap aan deze groep tegemoet te komen en wel door barmhartigheid te bewijzen in de directe omgang en door een structurele ondersteuning van hun strijd tegen menonwaardige toestanden.

Het voorbije liturgische jaar, dat in het teken stond van de diaconie, diende ertoe te leiden dat de Kerk meer naar buiten treedt, dat zij een gezicht verwerft in de zorg voor de arme mens, de zieke, de zwakke. Geen gezicht in de zin van ijdelheid "zie eens wat de Kerk doet", maar wel dat mensen (h)erkennen dat de Kerk er daadwerkelijk in actief is op alle gebied, en niet enkel in de traditionele sectoren zoals ziekenzorg en bezoek aan vereenzaamde bejaarden.

Hopelijk heeft het voorbije jaar van de diaconie er niet toe geleid dat de diaconie enkel in duizend woorden en vieringen werd bezongen en aangeprezen omdat het "leuk" was ermee bezig te zijn. Dit zou als gevolg kunnen hebben dat iedereen binnen de Kerk over diaconie hoort praten en dat men precies daardoor zichzelf sust. Men zal zichzelf overtuigen genoeg met diaconie bezig te zijn, en passief blijven.

Laat ons hopen dat onze werking rond dit jaarthema er toe heeft bijgedragen dat wij christenen vanaf nu allen actiever worden als gelovigen en gedreven de diaconie beoefenen. Diaconie is immers geen werk van bevlogen éénlingen, maar moet het kenmerk zijn van de Kerk in het klein en in het groot. Zij beroept zich toch op de Mensenzoon die van zichzelf zegt : *"Ik ben niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en om Mijn leven te geven tot vrijmaking van velen"* (Mt 20, 28).

De pastorale zorg van de Kerk is breed en mag niet gereduceerd worden tot één of ander aspect ervan. De Kerk is geroepen tot de daadwerkelijke navolging van Jezus. Zij verkondigt de Blijde Boodschap van een God die omziet naar de mens en een voorkeurliefde heeft voor armen en kleinen.

Zij moet in woord en daad een teken van heil en hoop zijn voor deze mensen.

volgende week : 3) Kwetsbare mensen, wie zijn zij ? => MEDEMENSEN !

3) Kwetsbare mensen, wie zijn zij ? => MEDEMENSEN !

Waarom zien wij onszelf zo vaak als de grote redders en geluksbrengers? Jezus koos voor een andere houding : *"Ik ben onder jullie als degene die dient"* zegt Hij in Lucas 22, 26. Dat is de houding die een christen ook dient te kiezen...

Er is nog veel werk te doen om ook gelovigen inzicht te geven in het feit dat armoede mensonwaardig is, dat zwakke mensen hulp mogen krijgen om de samenleving te begrijpen en er mee om te leren gaan, dat asielzoekers ook geluk zoeken. (Onze koloniale gelukszoekers in Amerika werden beloond met rijkdom in "het land van de toekomst", ...wat is het verschil met asielzoekers die vaak komen uit een land waar overleven een kunst is...?)

Menselijke nood kent veel gezichten. Als wij spreken over armoede, dan gaat het in diepste zin over armoede aan menszijn, aan gelukt en gelukkig menszijn.

Deze armoede kent meerdere aspecten.

De eerste soort waaraan wij denken, is de materiële armoede. Denk aan de velen die aan of onder het minimum moeten leven: bijstandsvrouwen, randgroepjongeren, ouderen, vreemdelingen en vluchtelingen. Vaak gepaard aan deze materiële armoede is de sociale armoede: isolement en uitsluiting. Mensen verliezen sociale contacten, worden niet gezien en geteld, zijn vaak relationeel zwak en worden gemarginaliseerd. "Stille" armoede is echte armoede. Hierbij komt dikwijls culturele armoede. Toegang tot onderwijs, educatie en geestelijke verrijking is er voor deze mensen niet. Alle aandacht wordt opgeslorpt door andere zorgen. Er is vandaag de dag ook niet alleen nood aan brood en warmte, rechtvaardigheid en ontmoeting, maar meer en meer ook aan zingeving, draagkracht en perspectief. Mede hierom is er ook sprake van geestelijke armoede. Hoeveel mensen verliezen zin en ziel, plukken de dag, trekken in leegte en gemis door het leven? De zucht naar alcohol, drugs, harde porno, zinloos geweld is een teken aan de wand. Geestelijke armoede is te zien in veel levens, vooral als zij in een crisis raken. Dan zijn deze mensen de weg helemaal kwijt. Diaconie richt zich dus vooral op mensen die arm zijn aan menszijn. Waarom juist op hen? Zij hebben of verwerven nauwelijks mogelijkheden om veranderingen-ten-goede te bewerken en dus gerechtigheid te laten gelden.

volgende week : 4) De hachelijke situatie van de diaconie !

4) De hachelijke situatie van de diaconie !

Hoe kwetsbare mensen nabij zijn ?

Door barmhartigheid in de directe omgang (een hongerlijder moet je eten geven en een dakloze een onderkomen) en door ondersteuning van hun strijd tegen structuren die vaak de oorzaak zijn van zoveel menselijke nood en miserie.

U denkt: mooi gezegd, maar het klopt niet. U hebt gelijk, want de diaconie verkeert in onze geloofsgemeenschap nog steeds in een hachelijke situatie.

Ik weet wel dat er in veel parochies door Ziekenzorgkernen en Welzijnsschakels aandacht geboden wordt aan zieken, bejaarden, kansarmen; en dat de aandacht tijdens campagnes van Broederlijk Delen en andere christelijke ngo's verbreed wordt naar diaconie wereldwijd; zelden echter worden deze diaconale activiteiten gedragen door de hele gemeenschap. Het is meer een kwestie van bepaalde vrijwillig(st)ers.

De pastores zijn op dit gebied wegens tijdsgebrek vaak geen animatoren of gangmakers. Zij zijn al te dikwijls gedwongen

zich in hun werk te beperken tot sacramenten, catechese, voorgaan in vieringen. Van de "goede" herder die rusteloos bezorgd is om hen die verdwalen of verloren lopen, is niet veel te merken. Er is een bepaalde opvatting over het kerkelijke ambt, waarbij, door overbevraging van de pastores, de dienst van de liefde op de achtergrond is verdwenen. Vroeger werd een bisschop "vader van de armen" genoemd en er zijn er die dit waarmaakten. Ook nu zie je dit gebeuren in figuren zoals Gaillot, Muskens, Romero e.a. Maar meestal wordt hun inzet niet in dank afgenomen, ook niet door de officiële kerkleiding.

Bovendien: men noemt ons verlichte burgers. En onze samenleving staat bol van een bepaald mensbeeld dat sterk individualistisch ingekleurd wordt met zijn liberale vrijheid. Dit is een vrijheid om ongehinderd eigen doelen en belangen na te streven. Hier geldt de wet van de sterkste. Kijk maar naar de werking van de liberale economie met zijn idool van de vrije markt. Als men zegt dat het goed gaat met "onze" economie, dan stel ik de vraag aan wie dit goede ten goede komt. Waarom die groeiende kloof tussen rijken en armen? Bovendien kennen we bij onze paars gekleurde kabinetten een overheidsbeleid dat door deze economie in de wurggreep gehouden wordt.

"We kunnen niet anders, we moeten wel...", is een excuus dat vooral door mensen aan de bovenkant gebruikt wordt. In elk geval kun je van deze verlichte burger niet zeggen dat hij als zodanig een warm hart in zijn lijf heeft voor mensen in nood. Hij is veeleer hard en genadeloos, als het erom gaat eigen belangen na te streven en eigen bezit te vergroten.

Ben ik te negatief? Het is mogelijk, maar deze korte analyse maak ik vanuit het perspectief van mensen aan de onderkant. Zij ervaren aan den lijve, hoe deze samenleving "werkt".

Al bij al verkeert de diaconie zowel vanuit de samenleving als vanuit de geloofsgemeenschap in een hachelijke situatie. We dienen ons dit goed te realiseren, indien wij verder willen komen.

volgende week : 5) Hoe kwetsbare mensen nabij-zijn ?

5) Hoe kwetsbare mensen nabij zijn ?

Diaconaal werk heeft twee facetten. Het gaat om het lenigen van directe nood en om de aanpak van de oorzaken van die nood. Niet alleen geld geven om de schulden af te lossen, maar ook helpen beter te budgetteren. Niet alleen uitgeprocedeerde vluchtelingen kerkasiel verlenen, maar ook de politiek wijzen op mensonwaardige procedures.

Toewending naar de concrete mens is prioritair, maar zij mag ons de structurele en maatschappelijke vragen niet doen vergeten. Hoe kan voorkomen en verholpen worden dat mensen alsmaar door tussen de wielen geraken en uitgerangeerd worden.

Omdat het diaconale werk zich dus ook bezighoudt met de aanpak van de oorzaak van noden, is het onvermijdelijk dat diaconie zich op het politieke vlak begeeft. Aan de andere kant: alles wat de leefsfeer van mensen beïnvloedt is een politieke zaak; 'politeia' betekent namelijk de kunst van het samenleven, en in die zin zijn er weinig zaken die niet politiek zijn.

Dat sommige diaconale projecten zich tegen bepaalde wetgeving keren, is op zich niet slecht: grensoverschrijdingen, zoals bijvoorbeeld het kerkasiel voor uitgeprocedeerde vluchtelingen, maken duidelijk dat de wetgeving niet deugt of onzorgvuldig wordt uitgevoerd. Het is een teken aan de overheid, vanuit een gelovige, menslievende achtergrond, om over bepaalde zaken nog eens extra na te denken.

En dienen christenen ook niet mee aanwezig te zijn op de plaatsen waar aan de hefbomen van onze samenleving wordt getrokken; adviseren aan en/of participeren in een beleid mag als gelovige geen vrijblijvende zaak zijn.

Diaconie gaat altijd om een activiteit vanuit ons gelovig christen-zijn. Dat betekent niet dat in elk gesprek God of de Kerk centraal moet staan, maar wel dat de drijfveer achter de goede werken, ‘de gemeenschap van God met de mensen is’.

Steeds minder christenen laten zich echter in met de Kerk; en steeds minder mensen vinden christen-zijn aantrekkelijk omdat ze woorden horen maar te weinig daden zien.

Toch zijn er heel wat mensen die zich dienstbaar maken in tal van werkingen: ze worden niet meer gezien. De Kerk zelf bevestigt hen misschien te weinig.

Maar we zijn ook te weinig actief op gebieden waar mensen van vandaag zich verloren voelen: bij scheiding, bij homofilie, bij handicap in het gezin, bij rouw...

“Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed, Ik was gevangen en gij zijt Mij komen opzoeken.” (Mt. 25, 31-46) De heilsboodschap van de Kerk zal nooit echt geloofwaardig overkomen als christenen er niet met hun vel mee tussen zitten, wanneer zij niet tot bloedens toe geraakt zijn door en begaan zijn met de fysisch, psychisch, sociaal, economisch of hoe dan ook gewonde mens.

We moeten dit alles doen oplichten, bronnen aanboren om gelovigen bewust te maken van onze taak. En door ons voorbeeld en onze praktijk als dienstbare christenen en pastores te laten zien wat Kerk is: een leven buiten het kerkgebouw, waarover wij getuigen en waar wij samen, in Jezus'voetsporen tredend, aan meebouwen; “Het Rijk Gods : een rechtvaardige, solidaire, vredevolle wereld waar allen leven zullen hebben en wel in volheid.”

De Kerk (= de geloofsgemeenschap) dient op deze manier weer een stroom-beweging te worden waar mensen, in woord en daad, openlijk uitkomen voor de menswaardigheid van zwakken en vergetenen...

volgende week : 6) Is diaconie tegenwoordig niet overbodig ?

6) Is diaconie tegenwoordig niet overbodig ?

Nee, zeker niet. Ook al hebben we hier bij ons een actieve-welvaartstaat, een zogenaamde verzorgingsstaat, er zijn nog steeds mensen die buiten hun eigen schuld om in de problemen raken. Mensen kunnen diep in de schulden terechtkomen; ze kunnen ziek worden zonder dat ze iemand hebben om op terug te vallen; ze kunnen ...

Er zijn bovendien altijd noden in de maatschappij waar de wetgeving nog niet op gericht is, of waar de bestaande wetten ontoereikend voor zijn. In België is de zorg voor [vluchtelingen](#) bijvoorbeeld zo'n probleem.

Veel mensen zoals kansarmen, langdurig zieken, eenzame bejaarden, mensen zonder papieren , ex-gevangenen, ... vallen door de mazen van ons sociaal vangnet omdat opvang en begeleiding onbestaande of onvoldoende uitgebouwd is.

“We kunnen niet anders, we moeten besparingen uitvoeren, ...” is het excuus dat door onze beleidsmakers gebruikt/misbruikt wordt; in elk geval kan je van deze politiciers niet zeggen dat de meerderheid onder hen als zodanig een warm hart in hun lijf heeft voor mensen in nood. Er is weinig of geen electorale winst te halen in het uitvaardigen van mens-dragende, mens-nabije, mens-levengevende maatregelen als er ook geen verontwaardiging om het gebrek aan, geen vraag naar, dienstbaarheid tussen mensen onderling leeft bij de grote meerderheid van de bevolking.

Maar moeten wij wachten op een “witte” mars op Brussel, op het wakker worden van de publieke opinie, op het in ere stellen van waarden en moraal ?

De Kerk is maar één kleurtje in het maatschappelijk spectrum, nochtans voelen sommigen onder ons zich verloren in een Kerk die achterop loopt in de maatschappij; heeft Jezus ons niet gevraagd om trekkers te zijn, om gist in het deeg te zijn.

En door de kritiek, die we vaak terecht krijgen, en door de onenigheid intern, over tal van dingen zoals opvattingen rond liturgie en vrouwelijke pastors, zijn vooral jonge gelovigen te bang om zich buiten de muren van de kerk nog als gelovigen te benoemen en te gedragen. Nochtans is er geen reden tot zwartgalligheid. Jezus zelf ging onvervaard de straat op om het goede te doen bij de zwaksten en het uitschot eerst. En tot vandaag krijgt hij wereldwijde erkenning.

Waarom zouden wij niet in Zijn voetsporen treden ? Ook al roepen omstanders ons toe dat we naïevelingen zijn, voor de liefde is dat er graag bijgenomen, want we worden immers geroepen om te dienen, kleine dienaars te zijn voor anderen.

Wie gist wil zijn, mag niet bang zijn van het deeg, maar moet zich begeven in het gewoel van het leven, moet mee in de vreugde en de pijn van mensen gaan staan.

En daarvoor zullen wij duizendvoudig beloond worden, zegt de Heer.